

sko-polské vztahy a súvislosti po roku 1918. V prvni se referenti soustředili např. na vývoj slovenského národního povědomí, chápaného z historického hlediska (Viktor Timura), na slovenský mesianismus a jeho úlohu při formování národního sebevědomí (Martin Homza), na kulturní aspekty při jeho utváření (Barbara Suchoň-Chmiele), na Štúrovu kodifikaci slovenštiny právě z hlediska procesu spějícího k národní identitě (Pavol Žigo) a na její odraz v meziliterárních souvislostech (Jozef Hvišč). Ve druhé části sborníku se autoři studií zabývali vlivem oslav výročí výrazných slovanských osobností Kollára, Palackého, Mickiewicze a Puškina na národoto-

vný proces (Daniela Kodajová), výzkumem lidové kultury (Ján Michálek), vlivem, jaký měly polské publikace na slovenskou etnologii v druhé polovině 20. století (Kornélia Jakubíková), obrazem Polska ve slovenském tisku v období 1918–1919 (Juraj Marušák), vztahem a spoluprací Josefa Škultétyho s Poláky (Michal Otčenáš) a vývojem slovensko-polských vztahů v meziválečném období (Alena Bartlová). Sborník uzavírá soliterní závěrečná studie Josefa Hvišče, vědeckého redaktora publikace, *Cieszyn v dejinách slovensko-polských literárnych vzťahov*.

Ludvík Štěpán

## MEZINÁRODNÍ UKRAJINISTICKÝ SBORNÍK A STUDIE O KONTROVERZNÍM SLOVENSKÉM SPISOVATELI

Plodem IV. ukrajinistického kongresu, který se konal v Oděse roku 1999, je mimo jiné italský sborník (*Pagine di ucrainistica europea. A cura di Giovanna Brogi Bercoff e Giovanna Siedina*. Edizioni dell'Orso, Torino 2001, 220 s.), který shrnuje příspěvky k ukrajinistickým studiím ze zasedání Komise pro dějiny slavistiky, již předsedá známá italská slavistka a koeditorka recenzovaného svazku G. Brogi Bercoff. Zatímco první část sborníku je věnována stavu ukrajinistických studií a metodologickým margináliím, druhá část obsahuje původní ukrajinistické a srovnávací studie.

První část uvádí třicetistránková ukrajinistická přehledová stať prešovských ukrajinistů Ljubyci Baboty a Mykoly Mušynky o ukrajinistice na Slovensku, jejích dějinách a současném stavu, pak následuje francouzská studie Antonie Bernard o stavu ukrajinistiky ve Francii, přehledová studie editorky Brogi Bercoff o přítomnosti ukrajinistiky na mezinárodních kongresech slavistů v letech 1929–1968; Wolf Moskovich píše anglicky o ukrajinistice v Izraeli, dva rumunští ukrajinisté mapují stav oboru na univerzitě v Bukurešti, Helmut Schaller v pětadvacetistránkové studii analyzuje stav ukrajinistiky v Německu, B. Zinkiewicz-Tomanek píše o krakovské ukrajinistice v letech 1991–2001 a autor těchto řádků přispěl anglicky psanou studií o Mečislavu Krhounovi a jeho knize o Juriji Feďkovyčovi.

V druhé části najdeme srovnávací studii Rostyslava Radeyševského (Kyjev, Kyjiv) Juliusa Slowackého a l'Ukraine, Michaila Robinsona (Moskva) M. S. Hruševského, ja „Questione ucraina“ e l'élite accademica russa a Giovanny Siediny *Una nuova epoca nella traduzione poetica ucraina: l'approccio di Mykola*

Zverev alla Satira II, di Orazio. Značným přínosem je také publikace italské ukrajinistiky za léta 1991–2000.

Banskobystričtí slovakisté se v útlém sborníku (*Osobitosť literárnej tvorby Luda Ondrejova*. Univerzita Mateja Bela, Filologická fakulta, Banská Bystrica 2001, 73 s.) zabývají poněkud kontroverzním slovenským spisovatelem Ludem Ondrejovem (vl. jm. Ludovít Mistrík, nar. 19. 10. 1901 v Slanje v Chorvatsku, zemřel 18. 3. 1962 v Bratislavě) u příležitosti stého výročí narození. Ondrejov proslul inklinací k naturismu a slovenskému mytologismu. Začal jako básník (Mámenie, 1936, Pijanské piesne, 1941), vynikl však spíše jako prozaik románovou trilogií o Jerušii Lapinovi Zbojnicka mladost (1937), Jerušii Lapin (1939) a Na zemi sú tvoje hviezdy (1950), z níž má největší uměleckou sílu první díl. Stal se postupně i významným autorem cestopisů a dětské četby. O synkretismu pohansko-přírodní a křesťanské filozofie píše v přítomném sborníku Milan Jurčo, který spisovatelovo dílo uvádí do souvislosti slovenské lyrizované prózy, Viera Zemberová srovnává žánrový typ dětské prózy u Henryka Sienkiewicze (Pouští a pralesem) a L. O. (Průhody v divočině, souborně 1956), Hedviga Kubišová studuje syntakticko-stylistický aspekt trilogie (expressivita, zvukomalebnost, paradoxnost, užívání idiolektu, archaismů, metafor a eufemismů), Peter Kováčik zajímavě píše o tzv. tvůrčím pobytu spisovatele v Čierném Balogu v 50. letech, který pro něj skončil takřka katastrofou (ocitl se tam v době pronásledování tzv. protistátní skupiny a byl svědkem tlaku režimu na rolníky), Igor Fuďra ukazuje na podobu zhubněbní literárního díla (Ondrejov – Očenáš).

Některé práce jsou věnovány kontroverzní poloze L. O. (údajný alkoholismus, za Slovenského štátu arizoval židovské knihkupectví Sigmunda Steinera v Bratislavě, později se však zúčastnil SNP) a souvisejí mj. s plánovaným ražením pamětní mince na jeho počest, které se nakonec nerealizovalo kvůli protestům některých slovenských činitelů (Milan Šoka: Poznámka na okraj biografie Luda Ondrejova) a s vybudováním spisovatelova památníku sochařem Alexandrem Trizuljakem (patřil k umělecké

skupině TRASA, mj. spolu s Olbramem Zoubkem; Jana Borguľová: Památník Luda Ondrejova v Banskej Bystrici Kostiviarskej). Je vidět, že řada věcí z minulosti je ještě bolestných, nicméně je zřejmé, že Ludo Ondrejov patří k výrazné, autochtonní linii moderní slovenské literatury spjaté s naturismem, lyrizovanou prózou a expresionismem. Snad tato věcná charakteristika – aniž by se cokoliv zamlčovalo – bude převládat i nadále.

*Ivo Pospíšil*

## ČESKÁ A POLSKÁ EMIGRAČNÍ LITERATURA V EVROPSKÉM KONTEXTU

Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě se stal tradičním spolupředatelem konferencí (s Instytutem Filologii Polskiej Uniwersytetu Opolskiego v Opoli a Obcí spisovatelů) která v česko-polském rozpětí mívá k evropskému kontextu našich národů, kultur a literatur. V roce 2001 se účastníci opavského setkání literárních vědců, kritiků a literátů zamysleli nad tématem ještě ne plně zmapovaným, natož využitým, nad **Českou a polskou emigrační literaturou**. Celkem 27 referátů zaznělo z obou stran hranice, další (autorů osobně nepřítomných) se objeví v pravidelně vydávaném sborníku (včetně jednoho slovenského).

Sám pojem emigrace vzbuzuje stále ještě (zejména vlivem politicko-spoločenské situace posledních pěti šesti desetiletí 20. století) pozitivní i negativní konotace, jak o nich hovořil J. Damborský, stejně jako jsou (kvalitativně i kvantitativně) rozdílné literární bilance polského a českého exilu, jak na memoárových svědectvích prokázala J. Czaplínska. Druhou otázkou je šíře záběru emigrace, tak časté v dějinách obou našich národů, i když zájem referentů se spíše přiklání k emigraci od čtyřicátých let 20. století. Většina příspěvků se v národním, dvoustranně kontextovém či komparatistickém pohledu zabývala jak konkrétními díly, tak přesahy, které básnické a prozaické texty nejvýraznějších polských a českých autorů činí viditelnými v evropském literárním, resp. kulturním regionu a vytvářejí tak osobitou areálovou rovinu ve zvolna se sjednocující Evropě, v níž regionální, národní či specificky kulturní společenství budou hrát stále větší roli. Už jen výčet autorů, jichž se týkaly referáty přímo o dílech svěd-

čí o šíři záběru, v němž se konference pokusila předmětný fenomén postihnout – z polské strany mj. Lechoń, Gombrowicz, Herling-Grudziński, Miłosz, Mrozek, Wat, Ławrynowicz, Łysek, Jaworski, Zieliński, Kaczmarek; z české strany např. Blatný, Čep, Hostovský, Michal, Vejvoda, Binar, Koval, Čačalová, Gruša.

Samozřejmě, že pohledy referátů byly různé. Zaměřené na tematickou reflexi života v emigraci (A. Dąbrowski, R. Zajączkowski, M. Písková, F. Všetáčková, J. Urbanec), na otázky formální stránky díla a poetiky (L. Engelking, W. Sadowski, Z. Stala, L. Štěpán), na postavy děl a jejich duševní pochody, na filozofické postoje autorů a jejich vztah k domovu (K. Taľucz, Z. Tarajto-Lipowska, I. Jokieli, J. Potkański, V. Novotný, L. Pavera, D. Vlašínová, D. Šajtar) atd. Pro posluchače, který pozorně sledoval výklady referujících, se tak začínal rýsovat poměrně složitý, nicméně nesmírně přitažlivý pohled na události, které často nedobře poznamenaly život autorů, ale o nejednu další rozměr obohatily národní literatury. I tato bilance pomohla vytvořit výsledný obraz celistvé národní literatury (polské, české), složené z mnoha proudů, jak to přinášely podmínky politické, společenské, světonázorové, publikační aj.

Autoři a zájemci z řad literárních vědců a kritiků i širší veřejnosti se nyní mohou těšit na referáty v konečné podobě ve sborníku (na konferenci vzhledem k velkému množství účastníků a nedostatku času zazněly mnohé pouze v tezích) a také na další ročník (už osmý) opavských setkání na podzim letošního roku, tentokrát s tématem Česká a polská samizdatová literatura.

*Ludvík Štěpán*